

**SPORAZUM**

**IZMEĐU**

**VLADE CRNE GORE**

**I**

**VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE**

**O UZAJAMNOM PODSTICANJU I ZAŠTITI ULAGANJA**

## PREAMBULA

Vlada Crne Gore i Vlada Republike Makedonije i, u daljem tekstu "Strane ugovornice",

*U želji da ojačaju ekonomsku saradnju na obostranu korist obje zemlje,*

*U namjeri da stvore i održe povoljne uslove za ulaganja investitora jedne Strane ugovornice na teritoriji druge Strane ugovornice,*

*Prepoznajući potrebu da promovišu i štite strana ulaganja sa ciljem unaprjeđenja ekonomskog prosperiteta obje Strane ugovornice,*

složile su se o sljedećem:

### ČLAN 1 Definicije

U smislu ovog Sporazuma:

1. Izraz »ulaganje« označava svaku vrstu sredstava uložениh od strane ulagača jedne Strane ugovornice na teritoriji druge Strane ugovornice, u skladu sa zakonima i propisima Strane ugovornice na čijoj je teritoriji izvršeno ulaganje i uključuje, iako ne isključivo:
  - a) pokretnu i nepokretnu imovinu, garancije i prava svojine, kao što su službenost, hipoteke i druga prava shodno zakonu;
  - b) dionice, akcije, obveznice ili bilo koja vrsta učešća u kompanijama;
  - c) prava na novac i potraživanja na osnovu ugovora koji imaju finansijsku vrijednost i vrijednost kredita direktno vezanih za određenu investiciju;
  - d) autorska prava, zaštitne žigove, patente ili druga intelektualna ili industrijska prava svojine, know-how i goodwill;
  - e) sva prava finansijske prirode u skladu sa zakonom ili ugovorom, kao što su koncesije dodijeljene u skladu sa primjenljivim propisima koji uređuju obavljanje aktivnosti, uključujući istraživanje, obradu, vađenje i korišćenje prirodnih resursa.

2. Izraz »ulagač« označava svako fizičko ili pravno lice jedne Strane ugovornice koja ulaže na teritoriji druge Strane ugovornice.
  - a) Izraz "fizičko lice" u vezi sa bilo kojom Stranom ugovornicom, odnosi se na bilo koje fizičko lice koje je državljanin neke od Strana ugovornica ovog Sporazuma.
  - b) Izraz "pravno lice" u vezi sa bilo kojom Stranom ugovornicom, odnosi se na bilo koje pravno lice uključujući preduzeća, kompanije, korporacije, biznis udruženja i/ili organizacije osnovane ili organizovane u skladu sa odgovarajućim nacionalnim zakonodavstvom bilo koje Strane ugovornice koja imaju sjedište i vrše glavne aktivnosti na teritoriji te Strane ugovornice.
3. Izraz »prihod« označava sve iznose koje donosi ulaganje i, naročito, profit, kamate, dividende, honorare, bilo kakve naknade, kapitalne dobitke i druge tekuće prihode.
4. Izraz "teritorija" označava teritoriju teritoriju Crne Gore i Republike Makedonije, uključujući kopneni, vodeni i vazdušni prostor, u kojem dotična zemlja ostvaruje, u skladu sa međunarodnim pravom, suverena prava i nadležnost nad tim teritorijama.
5. Bilo kakva promjena oblika u kojem je imovina uložena ili reinvestirana neće uticati na njihove ulagačke kvalifikacije, samo ako takva promjena nije u sukobu sa odredbama ovog Sporazuma i sa zakonodavstvom Strane ugovornice na čijoj je teritoriji ulaganje izvršeno.

## **ČLAN 2**

### **Podsticanje i prihvatanje ulaganja**

1. Svaka Strana ugovornica će, na svojoj teritoriji, u skladu sa svojim zakonima i propisima, podsticati i prihvatiti ulaganja izvršena od strane ulagača druge Strane ugovornice.
2. Kada jedna Strana ugovornica prihvati neko ulaganje na svojoj teritoriji, ona će, u skladu sa svojim zakonima i propisima, omogućiti neophodne dozvole u vezi sa jednim takvim ulaganjem.

## **ČLAN 3**

### **Zaštita i tretman ulaganja**

1. Svaka Strana ugovornica će, na svojoj teritoriji, zaštititi ulaganja izvršena u skladu sa njenim zakonima i propisima od strane ulagača druge Strane ugovornice i neće, nerazumnim ili diskriminatorskim

mjerama, ugroziti upravljanje, održavanje, korišćenje, uživanje, proširenje, prodaju i likvidaciju ovakve investicije.

2. Svaka Strana ugovornica će, na svojoj teritoriji, obezbijediti fer i jednak tretman ulaganja izvršenih od strane ulagača druge Strane ugovornice. Ovaj tretman neće biti manje povoljan u odnosu na onaj obezbijeđen od strane svake Strane ugovornice za ulaganja sopstvenih ulagača ili ulagača treće države.
3. Odredba iz stavova 1 i 2 ovog člana neće se tumačiti tako da obavezuju jednu Stranu ugovornicu da proširi na ulagače druge Strane ugovornice korist bilo kojeg tretmana, prednost od privilegija koje proizilaze iz udruženja ili članstva u bilo kojem postojećem ili budućem području slobodne trgovine, ekonomskoj, monetarnoj ili carinskoj uniji, zajedničkom tržištu ili bilo koje druge postojeće ili buduće konvencije o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili konvencije o ostalim fiskalnim pitanjima.

#### **ČLAN 4** **Eksproprijacija i obeštećenje**

1. Nijedna od Strana ugovornica neće preduzimati nikakve mjere eksproprijacije, nacionalizacije ili bilo koje druge mjere koje imaju isto dejstvo na ulaganja ulagača druge Strane ugovornice (u daljem tekstu »eksproprijacija«), osim ukoliko su preduzete mjere od javnog interesa i ukoliko nijesu diskriminatorne niti suprotne zakonu i pod uslovom da predviđaju pravosnažnu i adekvatnu kompenzaciju.

Takva kompenzacija biće jednake vrijednosti kao i tržišna vrijednost oduzetog ulaganja neposredno prije nego što eksproprijacija ili predstojeća eksproprijacija postane javna. Nadoknada štete, takođe, uključuje kamatu obračunatu na osnovu godišnjeg LIBOR-a od datuma eksproprijacije do datuma plaćanja.

2. Iznos naknade štete biće dogovoren u konvertibilnoj valuti, slobodno prenesen i uplaćen, bez nepotrebnog odlaganja, licu koje na to ima pravo bez obzira na njegovo prebivalište ili mjesto boravka.

Smatraće se da je naknada štete izvršena "bez nepotrebnog odlaganja" ako je izvršena u periodu koji se smatra uobičajenim za izvršenje transfernih formalnosti. Pomenuti period će početi na dan kada se relevantni zahtjev dostavi i ne može biti duži od tri mjeseca.

3. Ulagači bilo koje Strane ugovornice čija su ulaganja pretrpjela štetu na teritoriji druge Strane ugovornice zbog rata ili drugog oružanog sukoba, nacionalnog vanrednog stanja, revolucije, pobune ili nemira, uživaće

tretman, u pogledu restitucije, nadoknade štete, obeštećenja ili drugog poravnjanja, koji nije manje povoljan od onog prema sopstvenim ulagačima ili ulagačima iz bilo koje treće države.

Rezultirajuća plaćanja biće prenijeta bez odlaganja, u konvertibilnoj i slobodno prenosivoj valuti.

## **ČLAN 5** **Transferi**

1. Svaka Strana ugovornica, na čijoj teritoriji je izvršeno ulaganje od strane investitora druge Strane ugovornice, garantovaće tim ulagačima slobodan transfer plaćanja vezano za ova ulaganja, a naročito:
  - a) Kapitala i dodatnih iznosa potrebnih za održavanje i razvoj ulaganja;
  - b) Dobiti, profita, kamata, dividendi i drugih tekućih prihoda;
  - c) Sredstva za otplatu kredita, uključujući kamatu u skladu sa važećim ugovorom, direktno povezana sa konkretnim ulaganjem;
  - d) Honorare i naknade;
  - e) Sredstva od kompletne ili djelimične prodaje ili likvidacije ulaganja;
  - f) Nadoknade navedene u članu 4;
  - g) Primanja državljanja jedne Strane Ugovornice kojima je dozvoljeno da rade u vezi sa ulaganjem na teritoriji druge Strane ugovornice.
2. Transferi će biti izvršeni bez odlaganja, u slobodno konvertibilnoj valuti po zvaničnom deviznom kursu na dan transfera, u skladu sa procedurama utvrđenim od strane Strane ugovornice na čijoj teritoriji je ulaganje izvršeno, pod uslovom da su sve finansijske obaveze prema ovoj Strani ugovornici ispunjene.
3. Strane ugovornice se obavezuju da transferima navedenim u stavovima 1 i 2 ovog člana obezbijede tretman koji nije manje povoljan od onoga koji se pruža transferima koji potiču od ulaganja koje vrši bilo koja treća država.

## **ČLAN 6** **Subrogacija**

1. Ukoliko Strana ugovornica ili njen imenovani zastupnik (u daljem tekstu "osiguravač") izvrše plaćanje svojim ulagačima po osnovu garancije ili

osiguranja od nekomercijalnih rizika koje je ugovorio u pogledu nekog ulaganja na teritoriji druge Strane ugovornice, ta Strana ugovornica priznaće osiguravaču subrogaciju svih njegovih prava i potraživanja koja proističu iz datog ulaganja i takođe, priznaće osiguravaču pravo da ta prava iskoristi i da obezbijedi realizaciju potraživanja u istom obimu kao i prvobitni ulagač.

2. Subrogirana prava i potraživanja neće prevazilaziti osnovna prava i potraživanja investitora.
3. U slučaju subrogacije, kao što je definisana u paragrafu 1 ovog člana, investitor nema prava na potraživanja ukoliko nije ovlašćen od Strane ugovornice ili njenog imenovanog zastupnika.

#### ČLAN 7

#### Rješavanje sporova između jedne Strane ugovornice i ulagača druge Strane ugovornice

1. Sporovi između jedne Strane ugovornice i ulagača druge Strane ugovornice biće dostavljeni u pisanoj formi, uključujući detaljne informacije, od strane ulagača Strani ugovornici na čijoj je teritoriji ulaganje izvršeno. Bilo koji spor između Strane ugovornice i ulagača druge Strane ugovornice treba da se riješi prijateljskim dogovorom.
2. Ako se spor ne može riješiti na prijateljski način u roku od šest mjeseci od datuma pismenog obavještenja kojim je druga Strana ugovornica obaviještena o predmetu spora, dotični ulagač može predložiti, po sopstvenom izboru, da se spor iznese na rješavanje:
  - Nadležnom sudu Strane ugovornice na čijoj teritoriji je izvršeno ulaganje;
  - "Ad hoc" arbitražnom sudu osnovanom shodno pravilima o arbitraži Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL);
  - Međunarodnom centru za rješavanje investicionih sporova (ICSID), u skladu sa Konvencijom o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država, otvorena za potpisivanje od 18.03.1965. u Vašingtonu, ukoliko su obje Strane ugovornice potpisnice ove Konvencije.
3. Kada se spor dostavi nadležnom sudu Strane ugovornice ili međunarodnoj arbitraži, izbor jedne ili druge procedure biće konačan.
4. Odluka arbitraže će se zasnivati na:

- Odredbama ovog Sporazuma;
  - Nacionalnom zakonu Strane ugovornice na čijoj teritoriji je ulaganje izvršeno, uključujući pravila koja se odnose na kršenja zakona;
  - Pravilima i univerzalno prihvaćenim načelima međunarodnog prava.
5. Odluke arbitraže biće konačne i obavezujuće za Strane u sporu. Svaka Strana ugovornica se obavezuje da izvrši odluke u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

## **ČLAN 8**

### **Rješavanje sporova između Strana ugovornica**

1. Sporovi između Strana ugovornica, u pogledu tumačenja i primjene odredbi ovog Sporazuma, će se riješiti putem konsultacija i pregovora diplomatskim kanalima.
2. Ako obje Strane ugovornice ne mogu među sobom postići dogovor u roku od šest mjeseci nakon početka spora između njih, isti će, na zahtjev bilo koje Strane ugovornice, biti prosljeđen arbitražnom sudu koji će biti sastavljen kako slijedi:  

Svaka Strana ugovornica će imenovati po jednog sudiju, a to dvoje sudija će imenovati predsjednika koji će biti državljanin treće države koja održava diplomatske odnose sa obje Strane ugovornice.
3. Ukoliko jedna od Strana ugovornica ne imenuje svog sudiju i nije slijedila poziv druge Strane ugovornice da izvrši imenovanje u roku od dva mjeseca, sudiju će, na zahtjev te Strane ugovornice, imenovati predsjednik Međunarodnog suda pravde.
4. Ako oboje sudija ne mogu postići dogovor u pogledu izbora predsjednika u roku od dva mjeseca od njihovog imenovanja, predsjednika će, na zahtjev bilo koje Strane ugovornice, imenovati predsjednik Međunarodnog suda pravde.
5. Ako u slučajevima navedenim u stavovima 3 i 4 ovog člana, predsjednik Međunarodnog suda pravde bude spriječen da obavlja pomenutu funkciju, ili ako je državljanin bilo koje Strane ugovornice, to imenovanje će izvršiti potpredsjednik, a ukoliko je i on spriječen ili je državljanin bilo koje Strane ugovornice, imenovanje će izvršiti najstariji sudija tog suda koji nije državljanin bilo koje Strane ugovornice.

6. U skladu sa ostalim odredbama koje dogovore Strane ugovornice, sud će utvrditi svoju proceduru. Sud će donositi svoje odluke većinom glasova.
7. Odluke suda su konačne i obavezujuće za svaku Stranu ugovornicu.
8. Svaka Strana ugovornica će snositi troškove za svog člana tribunala i njegovog zastupanja u arbitražnom postupku; troškove predsjednika i preostale troškove podjednako snose Strane ugovornice. Tribunal, međutim, može odlučiti da veći dio troškova snosi jedna Strana ugovornica i ta odluka će biti obavezujuća za obje Strane ugovornice.

#### **ČLAN 9 Povoljnije odredbe**

Ako domaći zakon bilo koje Strane ugovornice, ili obaveze prema međunarodnom zakonu koje trenutno postoje ili budu utvrđene nakon zaključivanja ovog Sporazuma između Strana ugovornica, osim onih iz ovog Sporazuma, sadrže propis, bilo opšti ili konkretni, dajući ulaganjima ulagača druge Strane ugovornice tretman koji je povoljniji nego što je to predviđeno ovim Sporazumom, takav propis će, u mjeri koja je povoljnija, imati prevagu nad ovim Sporazumom.

#### **ČLAN 10 Konsultacije i razmjena informacija**

1. Na zahtjev bilo koje Strane ugovornice, druga Strana ugovornica će odmah pristati na konsultacije u pogledu tumačenja ili primjene ovog Sporazuma.
2. Na zahtjev bilo koje Strane ugovornice, informacije će se razmjenjivati o uticaju koji zakoni, propisi, odluke, administrativne prakse ili procedure ili politike druge Strane ugovornice mogu imati na ulaganja uređena ovim Sporazumom.

#### **ČLAN 11 Dodatne odredbe**

1. U ovom Sporazumu, ništa se neće tumačiti kako bi spriječilo bilo koju Stranu ugovornica od:



- a) preduzimanja bilo koje radnje koje smatra neophodnim za zaštitu svojih suštinskih bezbjedonosnih interesa:
- preduzetih u vrijeme rata ili oružanog sukoba ili u drugim vanrednim situacijama u toj Strani ugovornici ili u međunarodnim odnosima ili
  - vezanih za sprovođenje nacionalnih politika ili međunarodnih sporazuma, koje se odnose na sprječavanje širenja naoružanja.
- b) preduzimanja bilo koje mjere u skladu sa svojim obavezama prema povelji Ujedinjenih nacija o održavanju međunarodnog mira i bezbjednosti;
- c) preduzimanja bilo koje mjere neophodne za održavanje javnog reda kada postoji istinska i ozbiljna prijetnja fundamentalnim interesima društva;
- d) preduzimanje bilo koje mjere vezane za platni bilans i finansijske poteškoće sa inostranstvom kao i za monetarnu politiku i politiku deviznog kursa.
2. Suštinski bezbjedonosni interesi Strana ugovornica mogu uključiti interese koji proizilaze iz članstva u carinskoj, ekonomskoj ili monetarnoj uniji, zajedničkom tržištu i zoni slobodne trgovine.

#### **ČLAN 12** **Domen primjene**

Ovaj Sporazum će se primjenjivati na ulaganja ostvarena na teritoriji jedne Strane ugovornice, u skladu sa njenim zakonodavstvom, od strane ulagača druge Strane ugovornice, prije i nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, ali se neće primjenjivati na bilo koji spor ili zahtjev koji se odnose na ulaganja prije stupanja na snagu ovog Sporazuma.

#### **ČLAN 13** **Stupanje na snagu**

Ovaj Sporazum stupa na snagu na dan prijema drugog obavještenja kojim jedna od Strana ugovornica obavještava drugu da su ispunjeni zahtjevi njenog unutrašnjeg zakonodavstva za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

**ČLAN 14**  
**Trajanje i raskid**


1. Ovaj Sporazum ostaje na snazi tokom perioda od deset (10) godina i nastaviće da bude pravosnažan i poslije tog perioda na isti period ili periode osim ako, jednu godinu prije isteka početnog ili naknadnog perioda, bilo koja Strana ugovornica ne obavijesti drugu Stranu ugovornicu o svojoj namjeri da raskine ovaj Sporazum.

Obavještenje o raskidu postaje pravosnažno jednu godinu nakon što isto primi druga Strana ugovornica.

2. U pogledu ulaganja izvršenih prije datuma kada obavještenje o raskidu ovog Sporazuma postane pravosnažno, odredbe ovog Sporazuma će nastaviti da budu pravosnažne tokom perioda od deset godina od dana raskida ovog Sporazuma.

Sačinjeno u \_\_\_\_\_, dana \_\_\_\_\_, u dva originalna primjerka, na crnogorskom, makedonskom i engleskom jeziku, pri čemu su sva tri teksta podjednako autentična. U slučaju bilo kojeg odstupanja u tumačenju, mjerodavna je verzija na engleskom jeziku.

  
ZA VLADU CRNE GORE

  
ZA VLADU REPUBLIKE  
MAKEDONIJE